

VYMEDZENIE DOVOLACIEHO PRIESKUMU DOVOLACÍM SÚDOM – RIEŠENIE PRÁVNEJ OTÁZKY

Pokiaľ dovolací súd v rozpore s ustanovením § 431 Civilného sporového poriadku vymedzí dovolací dôvod zmätočnosti namiesto dovolateľa, uvedený postup možno charakterizovať ako postup, ktorý je v priamom rozpore s princípmi právnej istoty a procesnej zodpovednosti strán v spore za ochranu svojich práv, a tým aj ústavne neudržateľný.

Riešenie v dovolaní nastolenej právnej otázky prichádza do úvahy v zásade len v rámci dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia. Pokiaľ preto dovolací súd v dovolaní, ktoré vyhodnotil ako podané z dôvodu zmätočnosti, formuluje odpovede na právne otázky predložené dovolateľom, jeho postup možno označiť rovnako za ústavne neudržateľný.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 438/2022 z 24. novembra 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duřu a Miroslava Duriřa (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obchodnej spoločnosti C.** zastúpenej advokátom JUDr. M. T., Námestie sv. Martina 39, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 35/2020 z 27. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 35/2020 z 27. januára 2022 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 35/2020 z 27. januára 2022 **zruřuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **616,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. mája 2022 v znení doplnení z 15. júna 2022 a 11. júla 2022 domáha vyslovenia poruřenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako aj priznať jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že mesto K. sa proti sťažovateľke ako žalovanej domáhalo v konaní vedenom Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 24 C 41/2008 určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bližšie špecifikovaným v samotnej žalobe. Predmetné konanie sa viedlo po tom, ako v žalobe označené nehnuteľnosti nadobudla sťažovateľka v konkurznom konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 K 620/95.

3. Okresný súd žalobu rozsudkom č. k. 24 C 41/2008-136 z 27. februára 2009 (ďalej len „rozsudok z 27. februára 2009“) zamietol. Na odvolanie bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdené ako vecne správne rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 158/2009-171 z 8. októbra 2009 (ďalej len „rozsudok z 8. októbra 2009“).

4. Generálny prokurátor Slovenskej republiky podal 5. januára 2011 na podnet mesta K. proti rozsudku okresného súdu z 27. februára 2009 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 8. októbra 2009 mimoriadne dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 6 MCdo 1/2011 z 30. apríla 2012 (ďalej len „uznesenie z 30. apríla 2012“), ktorým zrušil rozsudok krajského súdu z 8. októbra 2009 v spojení s rozsudkom okresného súdu z 27. februára 2009 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Proti uzneseniu najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, ktorá bola uznesením č. k. II. ÚS 421/2012 z 11. októbra 2012 odmietnutá ako zjavné neopodstatnená.

6. Na podklade uznesenia najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 rozhodol vo veci okresný súd nanovo, pričom rozsudkom č. k. 18 C 154/2012 z 26. februára 2013 (ďalej len „rozsudok z 26. februára 2013“) dospel na základe odlišného právneho názoru na posúdenie veci vyjadreného v uznesení najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 k opačnému výsledku v merite a žalobe mesta K. vyhovel. Rozsudok okresného súdu z 26. februára 2013 bol potvrdený ako vecne správny rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 253/2013 z 13. novembra 2014 (ďalej len „rozsudok z 13. novembra 2014“).

7. Následne sťažovateľka podala vo veci sťažnosť na Európskom súde pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom z 9. júna 2015 (C., proti Slovenskej republike, č. 25132 z 9. 6. 2015), ktorým bolo vyslovené porušenie práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 MCdo 1/2011 a uznesením z 30. apríla 2012. V podstatných bodoch ESLP zdôraznil, že jeho úlohou bolo určiť, či zásah do skončeného procesu v konaní sťažovateľky, ktorý mal spätný účinok na záležitosti určené v konkurznom konaní, bol v súlade so zárukami čl. 6 dohovoru, zvlášť s princípmi výkonu práva a právnej istoty. Berúc do úvahy argumenty vlády Slovenskej republiky, ktorá tvrdila, že sudy nižších inštancií sa vo veci dopustili právneho omylu, ktorý musel byť napravený podaním mimoriadneho dovolania z dôvodu nespomnosti, ESLP nebol presvedčený, že chyba prisudzovaná nižším súdom bola príčinou okolnosti podstatnej a závažnej povahy, resp. podstatnou chybou vo výkone práva, resp. že táto nezodpovedala skrytému, resp. zamaskovanému odvolaniu. Ďalej ESLP konštatoval, že konanie v merite veci o určenie vlastníckeho práva na majetok získaný

sťažujúcou sa spoločnosťou v konkurzom konaní stále prebieha. Avšak svojím rozhodnutím najvyšší súd riešil podstatné právne otázky v konaní sťažovateľky a týmto v podstatnej miere predurčil ich výsledok, a tak ESLP podotkol, že záležitostiam vyriešeným v danom prípade na okresnom súde a krajskom súde s platnosťou právoplatného rozhodnutia predchádzalo právoplatné súdne rozhodnutie súvisiacich záležitostí v konkurznom konaní a v následnom správnom konaní týkajúcom sa registrácie vlastníckeho práva sťažujúcej sa spoločnosti na daný majetok v katastri nehnuteľností. Zrušenie rozhodnutí nižších súdov najvyšším súdom anulovalo celý súdny proces, ktorý mu predchádzal. Tento proces skončil právoplatným rozhodnutím, ktoré bolo res iudicata a ktoré bolo aj čiastočne vykonané. Podľa ESLP bolo oneskorenie medzi tým, ako sa rozsudok stal právoplatným, a stratou jeho účinku o to dôležitejšie, keďže uznesenie najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 malo spätný účinok na záležitosti vyriešené v konkurznom konaní a v správnom konaní týkajúcom sa registrácie vlastníckeho práva už v roku 2004. Predchádzajúce úvahy týkajúce sa dôvodov zrušenia právoplatného rozsudku v konaní sťažovateľky, ako aj relevantný časový rámec boli dostatočné na to, aby ESLP dospel k záveru, že uznesenie najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 je nezlučiteľné s princípom právnej istoty a porušilo právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

8. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu z 13. novembra 2014 ústavnú sťažnosť, ktorej ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 154/2015 zo 16. septembra 2015 nevyhovel. Sťažovateľka podala 16. septembra 2015 vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 18 C 154/2012 žalobu o povolenie obnovy konania, pričom konanie v tejto veci bolo pred okresným súdom vedené pod sp. zn. 20 C 591/2015.

9. Ústavný súd následne nálezom č. k. I. ÚS 76/2016-29 z 11. mája 2016 inter alia zrušil svoje pôvodné uznesenie č. k. II. ÚS 421/2012 z 11. októbra 2012 a vec vrátil ústavnému súdu na ďalšie konanie. Vo veci ústavnej sťažnosti bolo v rámci obnoveného konania vydané uznesenie č. k. II. ÚS 421/2012-53 z 13. decembra 2016, ktorým bola ústavná sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 odmietnutá.

10. Rozsudkom č. k. 20 C 591/2015 z 24. novembra 2017 okresný súd povolil obnovu konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 18 C 154/2012. V podstatnom konštatoval, že prvá podmienka prípustnosti žaloby podľa § 397 písm. d) Civilného sporového poriadku [ďalej aj „CSP“ (ESLP rozhodol alebo dospel v rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany v spore)] bola splnená (rozsudok ESLP č. 25132/13 z 9. 6. 2015). Za splnenú rovnako považoval aj druhú podmienku, ktorá vyžaduje, aby závažné dôsledky porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením. Okresný súd pritom prihliadal na predmet konania, ktorého obnovu povolil, a to určenie vlastníckeho práva k pozemkom nachádzajúcim sa v katastrálnom území K. v celkovej výmere 24 923 m². Okresný súd sa stotožnil so stanoviskom sťažovateľky, že prisúdená suma primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 7 500 eur neodstraňuje závažné dôsledky tohto porušenia. Závažné dôsledky porušenia neboli podľa okresného súdu odstránené spravodlivým zadosťučinením, pričom uvedené konštatovanie oprel o bod 5 citovaného rozsudku ESLP, ktorým bola zostávajúca časť sťažnosti sťažovateľky o spravodlivú satisfakciu zamietnutá.

11. Rozsudok o povolení obnovy konania bol potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 11 Co 114/2018-255 z 15. mája 2019 (ďalej len „rozsudok z 15. mája 2019“). V podstatnom krajský súd zdôraznil, že odvolacie námietky nemajú vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie. V súvislosti s odvolacími námietkami mesta K. poukázal

na to, že v predmetnom rozsudku sa ESLP nezaoberal otázkou hmotnoprávneho posúdenia sporu z hľadiska vnútroštátneho práva a vznikom majetkovej ujmy na strane sťažovateľky, ale priznal jej satisfakciu za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do právoplatne skončeného procesu, a teda za majetkovú ujmu spôsobenú odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré sťažovateľka nadobudla v právoplatne skončenom konkurznom konaní a ktoré boli aj riadne zaevidované v katastri nehnuteľností, nebola sťažovateľke priznaná žiadna satisfakcia, resp. kompenzácia.

12. Odvolací súd navyše konštatoval, že v prípade porušenia hmotných práv zaručených dohovorom je obnova konania aktuálna, ak negatívne dôsledky spôsobené sporným vnútroštátnym rozhodnutím nie sú dostatočne napravené priznaným spravodlivým zadosťúčením a nemôžu byť odstránené inak, iba obnovou konania. Účelom obnoveného konania je v tomto prípade dosiahnutie pokiaľ možno takého stavu, ktorý by tu existoval, keby k porušeniu dohovoru nedošlo. Z hľadiska odôvodnenosti žaloby na obnovu konania je teda nepochybne relevantná závažnosť zisteného porušenia a existencia príčinnej súvislosti medzi ním a konečným rozhodnutím vo veci. Odkázal ďalej na závery obsiahnuté v rezolúcii Výboru ministrov Rady Európy č. R(2000)2 z 19. januára 2000 a akcentoval predovšetkým požiadavku, aby vo vnútroštátnom právnom poriadku bola zakotvená možnosť obnovy konania bez ohľadu na to, či ESLP priznal sťažovateľovi finančné zadosťúčinenie alebo nie. Podľa krajského súdu v predmetnej veci priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nekompenzuje stratu vlastníckeho práva sťažovateľky zaručeného ústavou a nemožno ju stotožňovať s majetkovým nárokom (ujmou), ktorý je predmetom konania sp. zn. 18 C 154/2012 vedeného na okresnom súde, preto náprava zisteného porušenia práv vyplývajúcich z dohovoru si aj podľa posúdenia odvolacieho súdu vyžaduje znovutvorenie procesu žalobcu a obnovu konania vo veci.

13. Proti rozsudku krajského súdu z 15. mája 2019 podalo mesto K. dovolanie, ktorého prípustnosť bola vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ dôvodil, že odvolací súd nesprávne vyriešil právnu otázku, ktorá nebola dovolacím súdom dosiaľ riešená, a to čo sa týka právneho posúdenia, či je možné obnovu konania v zmysle § 397 písm. d) CSP pripustiť aj za nasledujúcich okolností: 1. Je prípustné povoliť obnovu konania v prípade, že ESLP vyslovil záver, že k porušeniu práva sťažovateľky došlo, a zároveň priznal za toto porušenie zadosťúčinenie, pričom však v rozhodnutí nekonštatoval, že by závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťúčením sťažovateľke? 2. Je prípustné za situácie, že rozhodnutím ESLP bolo sťažovateľke priznané spravodlivé zadosťúčinenie, povoliť obnovu konania, a to na základe vlastnej úvahy súdu? V kontexte prvej právnej otázky dôvodil, že absencia uloženia povinnosti zo strany ESLP vec znovu preskúmať a absencia konštatovania, že dôsledky porušenia práva neboli odstránené spravodlivým zadosťúčením, neumožňujú obnovu konania povoliť.

14. Vo vzťahu k druhej právnej otázke rozporoval záver krajského súdu uvedený v bode 12 tohto uznesenia in fine, ktorý považoval za nesprávny, pričom zdôraznil, že ESLP vo svojom rozsudku konštatoval porušenie práv sťažovateľky z procesných dôvodov s vedomím, že konanie prebieha, pričom do merita veci nezasahoval. Rozsudok ESLP sa preto podľa dovolateľa nedotýkal výsledku konania v merite veci, ale len faktu, že právoplatný a záväzný rozsudok v prospech sťažovateľky bol zrušený a že rozhodnutá vec má byť opäť súdnymi orgánmi prerokovaná. V ďalšom dovolateľ doplnil, že odvolací súd svoju úvahu ani nekonfrontoval s tým, prečo a na základe čoho ESLP priznal sťažovateľke spravodlivé zadosťúčinenie v sume 7 500 eur, a nie v požadovanej sume 50 000 eur. Z uvedených dôvodov

dovolateľ zastával názor, že „odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa nám javí ako arbitrálne nakoľko neobsahuje myšlienkové pochody a kroky, ktoré by tento záver odôvodňovali. Odvolací súd rozhodol svojvoľne, keď vyslovil právny záver o tom, že podľa súdu je suma odškodnenia priznaná a zdôvodnená ESLP vo výške 7 500 Eur pre tento prípad nedostatočná, a to iba na základe vlastnej úvahy.“.

15. Mesto K. ako dovolateľ v dovolaní poukázalo na zásadu nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia, ktorej povoleným prípadom prelomenia je obnova konania. S prihliadnutím na zásah do princípu právnej istoty je však namieste reštriktívna aplikácia príslušných ustanovení zákona o prípustnosti obnovy konania.

16. Napokon dovolateľ v dovolaní spochybnil aj záver súdu prvej inštancie, že závažné dôsledky porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením, lebo prihliadal na predmet konania, pričom odvolací súd sa s týmto záverom stotožnil a doplnil ho úvahami tak, ako sú uvedené v bode 11 tohto uznesenia in fine. V tomto smere dovolateľ v dovolaní opätovne poukázal na to, že ESLP sa nezaoberal vo svojom rozhodnutí hmotnoprávnou stránkou veci, ale túto ponechal na vnútroštátne súdy. Poukázal ďalej na to, že sám ESLP vo svojom rozhodnutí dokonca predpokladal výsledok vnútroštátneho rozhodnutia o merite veci, keď zistil, že v predmetnej veci existuje ustálená rozhodovacia prax vyšších súdnych autorít pri posudzovaní sporného ustanovenia zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, a preto ani nie je možné prijať záver o tom, že zistené porušenie zo strany ESLP spočívajúce v procesnom pochybení je takej závažnosti, že vrhá vážne pochybnosti na výsledok vnútroštátneho konania, ktoré bolo predmetom sťažnosti pred ESLP.

17. O dovolaní rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že citované rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd po citácii zákonných ustanovení § 419, § 420, § 431 a § 440 CSP uviedol, že dovolateľ v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietal arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa náležitým spôsobom v súlade so zákonom nevysporiadal s ním uplatnenými odvolacími námietkami týkajúcimi sa posúdenia dôvodnosti podanej žaloby o povolenie obnovy konania.

18. V konkrétnostiach akcentoval, že z „obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie v celom rozsahu, ktorý sa ale vôbec nevysporiadal s uplatnenými námietkami žalovaného už v konaní na súde prvej inštancie (bod 8, 9 odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie). Len citácia odôvodnenia rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúceho sa v danom spore samo osebe nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu v zmysle ustanovenia § 220 ods. 2 CSP. Z tohto dôvodu preto následne, ak sa odvolací súd stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia uvedeným súdom prvej inštancie a náležite nepostupoval v zmysle ustanovenia § 387 ods. 3 CSP, možno preto konštatovať, že dovolateľ opodstatnene namietal porušenie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP je dôvodný.“.

19. Okrem toho zdôraznil, že odvolací súd sa nevysporiadal so všetkými relevantnými námietkami mesta K. v odvolaní (body 13, 14 a 16 odôvodnenia). Ďalej zdôraznil, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania, ale musí sa zaoberať aj podstatnými

vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie (§ 387 ods. 3 CSP, sp. zn. 5 Cdo 204/2011).

20. Na podklade už uvedeného najvyšší súd uzavrel, že mesto K. ako dovolateľ opodstatnene namieta porušenie procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto uplatnený dovolací dôvod zmätočnosti zakladá nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Z uvedeného dôvodu sa dovolací súd ďalším uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 CSP vecne nezaoberal. Najvyšší súd následne uložil odvolaciemu súdu povinnosť sa s uplatnenými námietkami mesta K. v odvolaní, ale aj v konaní pred súdom prvej inštancie vysporiadať a pri ich posudzovaní vychádzať z toho, že ESLP konštatoval porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru kasačným uznesením najvyššieho súdu, pričom žalobou na obnovu konania možno napadnúť ktorýkoľvek právoplatný rozsudok. Ďalším dôvodom na povolenie obnovy konania je existencia rozsudku ESLP, v ktorom sa konštatuje, či už vo výrokovvej časti, alebo v odôvodnení tohto rozsudku, že rozhodnutím súdu alebo procesným postupom bezprostredne predchádzajúcim a súvisiacim s rozhodnutím súdu boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany sporu, pričom dôsledky toho porušenia neboli odstránené ani priznaným spravodlivým zadosťučinením. Z hľadiska odôvodnenosti žaloby na obnovu konania je nepochybne relevantná závažnosť zisteného porušenia a existencia príčinnej súvislosti medzi ním a konečným rozhodnutím vo veci. V danom prípade došlo k porušeniu procesných práv (nie hmotných práv), za ktoré bolo priznané aj primerané zadosťučinenie ESLP. Pri posudzovaní dôvodnosti žaloby na obnovu konania je v tomto ohľade potrebné preskúmať výrok ESLP o spravodlivom zadosťučinení a zamedziť tomu, aby nedochádzalo k odškodneniu opakovane.

II.

Argumentácia sťažovateľky

21. Sťažovateľka v podstatnom namieta, že najvyšší súd sa nespravoval pri rozhodovaní vo veci dovolania zákonnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku (§ 439, § 440 a § 442 CSP), keďže dovolanie podané mestom K. prejednal a rozhodol o ňom nad rozsah podaného dovolania, ako aj nad dovolateľom vymedzenú prípustnosť dovolania, resp. nad dovolací dôvod a bez rešpektovania skutkového stavu, ako ho zistil odvolací súd.

22. Podľa sťažovateľky dovolateľ neuplatnil vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, na základe ktorej došlo k zrušeniu rozsudku krajského súdu z 15. mája 2019. Dovolateľ namietal vadu konania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (nesprávne právne posúdenie veci), čo znamená, že najvyšší súd konal nad rozsah dovolania (§ 439 CSP) a nad rámec viazanosti dovolacím dôvodom (§ 440 CSP) uvedeným v dovolaní z 12. septembra 2019, a preto je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zjavne arbitrálne a svojvoľné.

23. Za svojvoľné označuje aj konštatovanie najvyššieho súdu, že sudy nižších inštancií vo svojich rozhodnutiach len citovali odôvodnenie rozsudku ESLP (bod 18 tohto uznesenia), keďže okresný súd, ako aj krajský súd svoje rozhodnutia riadne odôvodnili a vysporiadali sa s námietkami mesta K. Arbitrážnosť a svojvoľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vidí sťažovateľka v tom, že z neho nemožno zistiť, s ktorými konkrétnymi námietkami mesta K. uvedenými v bodoch 8 a 9 odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie sa súd prvej inštancie a odvolací súd nemali vysporiadať. Navyše skutočnosť, že sudy nižších inštancií sa nevysporiadali s námietkami mesta K. uvedenými v bodoch 8 a 9 odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, dovolateľ v dovolaní z 12. septembra 2019 ani neuviedol.

24. Za arbitrárnu a zjavne neodôvodnenú považuje sťažovateľka rovnako časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu obsiahnutú v bode 20 tohto nálezu. Namieta zjavnú neodôvodnenosť a neopodstatnenosť rozčlenenia vysloveného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na procesné práva a hmotné práva tak, ako to urobil najvyšší súd. Takéto rozčlenenie vôbec nenapĺňa požiadavku § 397 písm. d) CSP.

25. Sťažovateľka ďalej dôvodí, že najvyšší súd mal podľa § 419 CSP posudzovať iba dovolateľom nastolený dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP, a nie bez bližšieho odôvodnenia vysloviť aj názor na rozhodnutie vo veci samej, podľa ktorého za porušenie bolo priznané aj primerané finančné zadosťučinenie ESLP (bod 20 šiesta veta tohto nálezu), čím v rozpore s § 442 CSP nerešpektoval skutkový stav tak, ako ho zistil odvolací súd, keďže tento zistil, že závažné dôsledky porušenia práva na spravodlivé súdne konanie neboli odstránené.

26. Uznesením najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 bol spôsobený závažný následok, na čo najvyšší súd v napadnutom uznesení nepoukázal, a to anulovanie predchádzajúceho súdneho procesu právoplatne skončeného v prospech sťažovateľky, ktorý nebol dodnes obnovený a ktorý zabezpečoval vlastnícke právo k pozemkom nadobudnutým v roku 2004, ako aj zásah do samotného vlastníckeho práva sťažovateľky (hmotné práva).

27. Sťažovateľka odkazuje na rozsudok ESLP, podľa ktorého predstavuje rozsudok okresného súdu z 27. februára 2009 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 8. októbra 2009 prekážku res iudicata. Podľa týchto rozhodnutí je sťažovateľka aj naďalej vlastníčkou predmetných nehnuteľností, ktoré nadobudla v roku 2004. Okrem toho nedošlo ani k zrušeniu rozhodnutí vydaných na podklade uznesenia najvyššieho súdu z 30. apríla 2012, vo veci tej istej žaloby pritom už bolo právoplatne rozhodnuté, a preto nebolo možné vo veci opätovne pojednávať a rozhodnúť. Podľa sťažovateľky ide o závažný dôsledok porušenia práva na spravodlivé súdne konanie, ktoré nebolo dosiaľ odstránené ani priznaným spravodlivým zadosťučinením. Vec je preto podľa sťažovateľky potrebné posudzovať v intenciách už uvedených skutočností, čo však najvyšší súd neurobil, ale vyslovil arbitrárny a zjavne neodôvodnený právny názor na vec.

28. Podľa sťažovateľky závažné dôsledky porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru neboli dosiaľ odstránené, keďže nebol dosiaľ obnovený rozsudok okresného súdu z 27. februára 2009 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 8. októbra 2009, na základe ktorých bola sťažovateľka, a nie mesto K. vlastníkom predmetných nehnuteľností. Vydanie nasledujúcich rozhodnutí na podklade uznesenia najvyššieho súdu z 30. apríla 2012, ktoré bolo označené za rozporné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorým došlo k odňatiu vlastníckeho práva sťažovateľky k predmetným nehnuteľnostiam, nezakladá inú možnosť len povolenie obnovy konania a zastavenie konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 18 C 154/2012, a tak obnovenie meritórných rozhodnutí vydaných v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 24 C 41/2008 (bod 3 tohto nálezu).

29. Podľa sťažovateľky z rozsudku ESLP nevyplýva žiadne priznané spravodlivé zadosťučinenie za neobnovenie rozsudku okresného súdu z 27. februára 2009 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 8. októbra 2009, ktoré zaistovali sťažovateľke vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam.

30. Nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, že uznesením najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 nebolo porušené hmotné právo vo vzťahu k sťažovateľke, keďže na podklade meritórných rozhodnutí, ktoré predchádzali citovanému rozhodnutiu najvyššieho súdu, je vlastníčkou predmetných nehnuteľností sťažovateľka. Zdôrazňuje aj časový rozmer, keď citované

rozhodnutie najvyššieho súdu malo spätné účinky na záležitosti vyriešené v konkurznom konaní a v správnom konaní už v roku 2004. V tomto kontexte poukazuje na výrazné spochybnenie princípu právnej istoty.

31. Pokiaľ je uznesenie najvyššieho súdu z 30. apríla 2012 neústavné, potom rovnakou vadou trpia aj na jeho podklade následne vydané meritórne rozhodnutia.

32. Sťažovateľka zároveň ústavný súd informovala, že ústavnú sťažnosť predložila v súlade s čl. 46 ods. 2 dohovoru aj Výboru ministrov Rady Európy, ktorý dohliada na výkon rozsudkov ESLP. Podaním doručeným 15. júna 2022 sťažovateľka zaslala na vedomie podanie z 25. mája 2022 adresované Výboru ministrov Rady Európy a podaním doručeným 11. júla 2022 sťažovateľka zaslala na vedomie písomnosť Výboru ministrov Rady Európy z 27. júna 2022 o prijatí podania sťažovateľky z 25. mája 2022.

33. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 438/2022-30 z 20. septembra 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

34. Na výzvu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 438/2022-41 z 29. septembra 2022 sa k ústavnej sťažnosti vyjadril najvyšší súd v zastúpení jeho podpredsedníčkou, ktorá prípisom č. k. KP 3/2022-372, Cpj 200/2022 z 24. októbra 2022 ústavnému súdu oznámila, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu.

35. Prílohou označeného prípisu bolo vyjadrenie sudkyne spravodajkyne, ktorá sa v podstatnom nestotožnila s názorom sťažovateľky, podľa ktorého najvyšší súd prejednal dovolanie nad rozsah a rámec dovolacieho dôvodu. V konkrétnostiach cituje z dovolania, v ktorom mesto K. namietlo, že „odvolací súd rozhodol svojvoľne (arbitrárne), keď vyslovil záver o tom, že suma priznaná Európskym súdom pre ľudské práva vo výške 7.500,- eur v rozsudku z 9. júna 2015 vo veci C. proti Slovenskej republike je nedostatočná. V tejto súvislosti dovolateľ namietol, že z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie sú zrejmé myšlienkové pochody a kroky, ktoré viedli odvolací súd k potvrdeniu takéhoto záveru uvedeného súdom prvej inštancie, keď z vyššie uvedeného rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva síce vyplýva porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ale na druhej strane ani z výroku, ani z jeho odôvodnenia nevyplýva, že dôsledky tohto porušenia nie sú odstránené priznaným finančným zadost'učinením.“.

36. Dovolanie nebolo prejednané nad uplatnený rozsah § 439 CSP ani v rozpore s § 440 CSP, keďže dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania podľa jeho obsahu v súlade s § 124 ods. 1 CSP v spojení s čl. 11 ods. 1 až 3 CSP (základné princípy). Ustanovenie čl. 11 CSP totiž obsahuje určité materiálne korektívy prílišnej formalizácie procesného postupu súdu, ktorými sa má zabrániť zjavnej nespravodlivosti vedúcej k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uvedený postup je v súlade s ustálenou súdnou praxou najvyššieho súdu a ústavného súdu.

37. V závere poukazuje na odôvodnenie obsiahnuté v bode 27 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu k vysloveniu porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom ESLP a zdôrazňuje, že išlo o porušenie procesných práv sťažovateľky spočívajúce v postupe dovolacieho súdu, ktorý na podklade mimoriadneho dovolania zrušil právoplatné rozhodnutie. V sťažovateľkinej veci tak ESLP neposudzoval otázku hmotného práva, preto priznané primerané zadost'učinenie nemožno stotožňovať s hodnotou nehnuteľností, ktorých sa spor

o určenie vlastníckeho práva týkal, resp. obnovy konania, ktorého sa sťažovateľka domáha. Sudkyňa spravodajkyňa v závere zdôrazňuje, že povinnosťou súdov nižšej inštancie bolo zákonným spôsobom sa vysporiadať s podstatnými argumentmi žalovaného v spore týkajúcimi sa nedôvodnosti žalobného návrhu na obnovu konania. Z hľadiska odôvodnenosti žaloby na obnovu konania je nepochybne relevantná závažnosť zisteného porušenia a existencia príčinnej súvislosti medzi ním a konečným rozhodnutím vo veci. Porušenie procesných práv sťažovateľky sa týkalo len dovolacieho konania vedeného na najvyššom súde pod sp. zn. 6 M Cdo 1/2011, nie súdnych konaní vedených na súdoch nižších inštancií.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

38. Na výzvu ústavného súdu z 29. septembra 2022 sa k ústavnej sťažnosti vyjadrila zúčastnená osoba (mesto K.) v konaní pred ústavným súdom zastúpená Advokátskou kanceláriou JUDr. J. T., v mene ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. J. T. K otázke nerešpektovania zisteného skutkového stavu dovolacím súdom zúčastnená osoba uviedla, že najvyšší súd reagoval na zistený skutkový stav vo veci daný tým, že ESLP priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenia v sume 7 500 eur, pričom sťažovateľka požadovala priznanie sumy 50 000 eur. Najvyšší súd podľa zúčastnenej osoby iba skonštatoval, že hoci odvolací súd správne zistil skutkový stav vo veci a správne aplikoval § 397 písm. d) CSP, nesprávne ho interpretoval, keďže dôsledky porušenia práva už boli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením.

39. K sťažovateľkou atakovanému členeniu porušenia práv na procesné a hmotné zúčastnená osoba poukazuje na samotné dovolanie, rozsudok ESLP, ako aj na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 421/2012-53 z 13. decembra 2016, ktoré sú založené na koncepte duality. Je toho názoru, že otázka, či závažné dôsledky porušenia práva na spravodlivé súdne konanie boli alebo neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením, je výlučne vecou právneho posúdenia. Poukazuje aj na obsah samotného dovolania a tam nastolené otázky, ktoré nijakým spôsobom nespochybňovali skutkové závery, ako ich zistili súdy nižších inštancií.

40. K sťažovateľkou namietanému konaniu dovolacieho súdu nad rozsah dovolania zúčastnená osoba uvádza, že záver krajského súdu o tom, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nekompenzuje stratu vlastníckeho práva, nie je riadne odôvodnený z pohľadu formálnej logiky, resp. kvantitatívne či matematicky. Nie je pritom absolútne zrejmé, z čoho súdy vyvodili svoje závery, keďže satisfakcia bola ESLP priznaná za porušenie procesného práva, a nie práva vlastníckeho.

41. Ďalej poukazuje na to, že predmetom vo veci samej je rozhodovanie o vlastníckom práve k nehnuteľnostiam, ktoré sťažovateľka nadobudla na základe kúpnej zmluvy z majetku patriaceho do konkurznej podstaty úpadcu V. Je pritom nepochybné, že v momente konkurzného konania, resp. v momente ich predaja sťažovateľke neboli tieto nehnuteľnosti vo vlastníctve úpadcu. Ide pritom o pozemky, na ktorých sa nachádzajú miestne a mestské komunikácie.

42. Na podklade už uvedeného zotrúva na stanovisku, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa javí ako arbitrárne, keďže nedáva odpoveď na otázku, prečo na zistený skutkový stav súd aplikoval § 397 písm. d) CSP. Záver odvolacieho súdu o tom, že suma odškodnenia priznaná a zdôvodnená ESLP je nedostatočná, považuje zúčastnená osoba za svojvoľný. Zdôrazňuje, že ESLP nekonštatoval, že by následky porušenia práva neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením, pričom práve v tejto súvislosti zúčastnená osoba položila dovolaciu otázku, či je prípustné povoliť obnovu konania

aj v takomto prípade. Podľa zúčastnenej osoby najvyšší súd „vo svojej podstate vyriešil v dovolaní nastolenú právnu otázku“, keď uviedol, že v danom prípade došlo k porušeniu procesných práv (nie hmotných) zaručených dohovorom, za ktoré bolo priznané aj primerané zadost'učinenie ESLP. Keďže najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, vo svojej podstate umožnil sťažovateľke, aby sa mohla proti právnomu posúdeniu veci brániť, je teda daný priestor na to, aby konečné rozhodnutie vo veci nebolo prekvapivé. Nejde tak o prípad, keď by dovolací súd dotváral vec na úkor protistrany v dovolacom konaní, keďže v podanom dovolaní zúčastnená osoba jasne formulovala právne posúdenie veci, s ktorým sa najvyšší súd stotožnil.

III.3. Replika sťažovateľky:

43. Sťažovateľke boli ústavným súdom zaslané vyjadrenia najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby, ku ktorým zaujala svoje stanovisko v replike doručenej 15. novembra 2022. Vo všeobecnosti zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti. V konkrétnostiach doplnila, že z obsahu dovolania jednoznačne vyplýva, že žalovaný uplatnil iba jeden dovolací dôvod, a to nesprávne právne posúdenie, pričom celé dovolanie je spísané iba v súvislosti s týmto jediným dovolacím dôvodom. Dovolací dôvod nemôže byť vytvorený dovolacím súdom, a to aj v prípade, že sa domnieva, že mal byť uplatnený aj iný dovolací dôvod, keďže dovolací súd by nahrádzal strany v spore. Najvyšší súd rozhodol podľa sťažovateľky v rozpore s judikatúrou ústavného súdu vo veciach sp. zn. I. ÚS 75/2021 a II. ÚS 277/2021.

44. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky vôbec nezaoberal uznaním ESLP vo vzťahu k prekážke právoplatne rozhodnutej veci. ESLP pritom uviedol, že najvyšší súd zasiahol až do konkurzného konania, v ktorom nadobudla sťažovateľka vlastnícke právo k pozemkom.

45. Suma 7 500 eur priznaná iba ako nemajetková ujma za porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru nijako nenahrádza skutočnosť, že vlastníkom pozemkov od roku 2004 je podľa ESLP sťažovateľka.

46. Sťažovateľka poukazuje na to, že v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 76/2016 z 11. mája 2016 bol s poukazom na rozsudok ESLP z 9. júna 2015 vyslovený názor, že je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv sťažovateľky, aby ústavný súd opätovne preskúmal svoje skoršie rozhodnutie, a preto bolo uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 421/2012 z 11. októbra 2012 zrušené. Napokon ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 421/2012 z 13. decembra 2016 ústavnú sťažnosť sťažovateľky posúdil ako predčasnú, a to s odkazom na existenciu konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 18 C 154/2012.

47. Sťažovateľka odmieta tvrdenia zúčastnenej osoby týkajúce sa neoprávneného zápisu do súpisu podstaty úpadcu. Predostiera ústavnému súdu skutočnosti, ktoré odôvodňujú záver o tom, že zúčastnená osoba vedela o prebiehajúcom konkurznom konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 K 620/95, v rámci ktorého došlo k prevodu vlastníckeho práva k žalovaným nehnuteľnostiam na sťažovateľku.

48. Sťažovateľka nesúhlasí so zúčastnenou osobou, že najvyšší súd rešpektoval skutkový stav zistený odvolacím súdom, keď vyslovil v bode 27 napadnutého uznesenia, že za porušenie bolo priznané aj primerané zadost'učinenie ESLP. Týmto tvrdením v rozpore s § 442 CSP nerešpektoval skutkový stav tak, ako ho zistil odvolací súd, ktorý zistil, že závažné dôsledky porušenia práva na spravodlivé súdne konanie neboli odstránené.

49. Podľa sťažovateľky ESLP konštatovaním o tom, že zamietnutie žaloby zúčastnenej osoby v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 24 C 41/2008 malo silu res iudicata, vyslovil názor, že žiadne iné rozhodnutie vo veci (vec vedená najvyšším súdom pod sp. zn. 6 MCdo

1/2011 a vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 18 C 154/2012) nemôže byť ústavne konformná a súladná s dohovorom.

50. Rozčlenenie porušenia práva na spravodlivé súdne konanie ESLP na procesné práva a hmotné práva, ako to urobil najvyšší súd v napadnutom uznesení a ako to uvádza aj zúčastnená osoba, považuje sťažovateľka za arbitrárne a zjavne neodôvodnené, keďže takéto členenie nenapĺňa požiadavku § 397 písm. d) CSP.

51. Dovolací dôvod nemôže byť vytvorený dovolacím súdom, zvlášť ak podanie spisuje kvalifikovaná osoba, pretože by to nahrádzalo strany v spore, resp. ich právnych zástupcov.

52. Pochybenie najvyššieho súdu sťažovateľka videla v skutočnosti, že najvyšší súd sa vyhol odpovedi na právnu otázku, ktorú požadovala zúčastnená osoba prostredníctvom vyvodenej nespreskúmateľnosti.

53. V závere vyjadruje sťažovateľka nesúhlas s tvrdením zúčastnenej osoby, že najvyšší súd vo svojej podstate vyriešil v dovolaní nastolené právne otázky, keďže sa nimi ani nezaoberal.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

54. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj so skutočnosťami vyplývajúcimi z predmetného súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

55. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti napáda arbitrárnosť rozhodnutia dovolacieho súdu, pričom v konkrétnostiach predostiera námietku konania najvyššieho súdu nad rámec viazanosti dovolacieho dôvodu (ďalej len „prvá námietka“), ako aj námietku nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu v kontexte prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (ďalej len „druhá námietka“). Nedostatok odôvodnenia sťažovateľka vidí v tom, že z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nemožno zistiť, s ktorými konkrétnymi námietkami zúčastnenej osoby sa nemali súdy nižších inšancií vysporiadať.

56. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

57. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, avšak v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

58. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom strán v spore (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

59. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (I. ÚS 115/2020).

60. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát konštatoval (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010), že rešpektuje kompetenciu najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom posudzovať otázku prípustnosti podaného dovolania a že je v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto je prijateľná z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu. Uvedené východiská sa pochopiteľne vzťahujú nielen na prípustnosť, ale aj celkovú aplikáciu noriem o dovolaní (I. ÚS 75/2021).

61. Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne. Postup dovolacieho súdu, podľa ktorého je tento viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), súvisí s dôsledným zachovávaním dispozičného princípu a princípu právnej istoty, ako aj procesnej zodpovednosti strán za ochranu svojich práv. Odstraňovanie nedostatkov rozhodnutia a konania jemu predchádzajúceho prostredníctvom opravných prostriedkov je v dispozícii strán konania. (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1420 – 1422.).

62. Právna úprava pripúšťa dva dovolacie dôvody, prvý spočíva v zmätočnosti napadnutého rozhodnutia (§ 420 CSP), druhý v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom (§ 421 CSP). Súčasná právna úprava však už neumožňuje súdu ex offio prihliadať na vady

zmätočnosti, t. j. závažné procesné pochybenia, v dôsledku existencie ktorých je potrebné rozhodnutie vždy zrušiť (II. ÚS 277/2021).

63. V konkrétnych okolnostiach veci zúčastnená osoba ako dovolateľ v dovolaní namietala výlučne dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pri ktorom výslovne konštatovala nesprávnosť právneho posúdenia v súvislosti s podmienkami, ktorých splnenie je pre prípustnosť obnovy konania nevyhnutné [§ 397 písm. d) CSP], a v tomto smere formulovala dve zásadné právne otázky tak, ako sú bližšie konkretizované v bode 13 tohto nálezu. Súčasťou dovolania je v kontexte oboch právnych otázok uvedenie, v čom spočíva nesprávne právne posúdenie. Napokon v závere dovolania zúčastnená osoba prezentuje skutočnosti, ktoré sú podľa jej názoru pre správne posúdenie danej veci rozhodujúce.

64. Z citovaných častí dovolania vyplýva, že v súvislosti s druhou právnou otázkou, ktorú dovolateľ formuloval v reakcii na právny záver odvolacieho súdu o tom, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy zo strany ESLP nekompenzuje stratu vlastníckeho práva sťažovateľky, čo si v konečnom dôsledku vyžaduje znovuo tvorenie procesu, predostrel argumentáciu, na podklade ktorej uzavrel, že uvedený právny záver odvolacieho súdu považuje za nesprávny. Dovolateľ ďalej doplnil, že svoj právny záver odvolací súd v tomto smere ani nekonfrontoval s dôvodmi, pre ktoré ESLP priznal sťažovateľke zo žiadanej sumy 50 000 eur, len sumu 7 500 eur. V kontexte s uvedenou argumentáciou preto právny záver odvolacieho súdu o tom, že v predmetnej veci priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nekompenzuje stratu vlastníckeho práva sťažovateľky považoval za arbitrárny, keďže neobsahoval myšlienkové pochody a kroky, ktoré by tento záver odôvodňovali.

65. Dovolateľ teda v súvislosti s druhou právnou otázkou uviedol konkrétne dôvody, pre ktoré právny záver krajského súdu o tom, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nekompenzuje stratu vlastníckeho práva sťažovateľky, nepovažuje za správne právne posúdený. Zároveň však vzniesol všeobecnú námietku svojvoľnosti predmetného právneho záveru.

66. Najvyšší súd v reakcii na námietku prejednávania dovolania v rozpore s § 440 CSP uvádza, že táto je nedôvodná, poukazuje pritom na § 124 ods. 1 CSP a čl. 11 ods. 1 až 3 CSP, ktoré vo veci aplikoval, keď dovolanie posúdil podľa jeho obsahu, uplatňujúc materiálne korektívy prílišnej formalizácie procesného postupu súdu. Ústavný súd nepovažuje argumentáciu najvyššieho súdu za dôvodnú, pričom k uvedenému záveru uvádza nasledujúce skutočnosti.

67. Pri posudzovaní podania podľa jeho obsahu nemôže súd určitému podaniu dávať iný význam, než ktorý zodpovedá obsahu podania, jeho vnútornej skladbe, logike, zvolenej argumentácii, v podaní použitým výrazovým prostriedkom a celkovému zmyslu podania. Posudzovanie podania taktiež neumožňuje súdu obsah úkonu výkladom dopĺňať či domýšľať alebo z neho vyvodit' závery, ktoré z obsahu úkonu nevyplývajú (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 440 – 446.).

68. Najvyšší súd poukazuje vo svojom vyjadrení izolovane na dve vety obsiahnuté v dovolaní (bod 14 tohto nálezu in fine), z ktorých vyvodzuje uplatnenie dovolacieho dôvodu zmätočnosti. Nepochybne v dovolaní dovolateľ vzniesol námietku nedostatočnosti odôvodnenia krajského súdu k záveru o tom, že náhrada nemajetkovej ujmy nekompenzuje stratu vlastníckeho práva sťažovateľky. Túto však vzniesol v rámci druhej právnej otázky predostretej v súvislosti

s predmetným právnym záverom krajského súdu, ktorý považoval za nesprávne právne posúdený, pričom zároveň bližšie ozrejmil, v čom nesprávnosť právneho posúdenia vidí.

69. Predmetný záver odvolacieho súdu síce považoval aj za neodôvodnený, no táto námietka nedostatku odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je všeobecnou námietkou, ktorú dovolateľ bližšie nerozvádza ani nekonkretizuje, preto je prekvapivé konštatovanie najvyššieho súdu (bod 17 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), ktorý z obsahu dovolania vyvodzuje, že vadu zmätočnosti (nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia) dovolateľ odôvodňuje absenciou náležitého vysporiadania sa s uplatnenými odvolacími námietkami žalovaného (dovolateľa) týkajúcimi sa posúdenia dôvodnosti podanej žaloby o povolenie obnovy konania podľa § 397 písm. d) CSP. Tu treba prisvedčiť argumentu sťažovateľky, že dovolateľ skutočnosť, že súdy nižších inštancií sa nevysporiadali s námietkami mesta K., v dovolaní vôbec neuvádza (bod 23 tohto nálezu).

70. V dovolaní dovolateľ výslovne uviedol, že zastáva názor, že v konaní pred krajským súdom došlo (výlučne) k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Následne v dovolaní formuloval právne otázky, a to opätovne s ohľadom na právne posúdenie prípustnosti obnovy konania podľa § 397 písm. d) CSP, uviedol právne posúdenie, ktoré pokladá za nesprávne, ako aj to, v čom nesprávnosť právneho posúdenia spočíva. Najvyšší súd tak v rozpore s obsahom dovolania, ako aj jeho vnútornou skladbou a v rozpore s celkovým zmyslom podaného dovolania (t. j. tým, čo dovolateľ sledoval) posúdil dovolanie len na izolovanom vytrhnutí dvoch viet z celého podania ako dovolanie podané (aj) z dôvodu zmätočnosti podľa § 420 CSP a navyše v rozpore s § 431 CSP vymedzil dovolací dôvod zmätočnosti namiesto dovolateľa, čo nie je zákonne a ani ústavne súladné.

71. S prihliadnutím na už uvádzané skutočnosti ústavný súd konštatuje, že posúdenie dovolania zo strany najvyššieho súdu nezodpovedá jeho obsahu, jeho celkovej vnútornej skladbe a ani zvolenej argumentácii. Naopak, najvyšší súd posúdil dovolanie aplikáciou a výkladom noriem civilného kódexu spôsobom, ktorý možno charakterizovať ako nedôvodný a formalistický, t. j. spôsobom, ktorý je v priamom rozpore s princípmi právnej istoty a procesnej zodpovednosti strán v spore za ochranu svojich práv.

72. Ústavný súd už konštatoval, že duálnosť dovolacích dôvodov (zmätočnosť a nesprávne právne posúdenie) nie je náhodná. Dovolacie dôvody už len s prihliadnutím na ich rozdielny zmysel a sledovaný účel nemožno stotožňovať, resp. zamieňať. Zmyslom dovolania podaného podľa § 420 CSP je eliminovanie zmätočných rozhodnutí v konkrétnom prípade, zatiaľ čo zmyslom dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP je vytvárať jednotnú rozhodovaciu prax týkajúcu sa vymedzených právnych otázok. Účelom dovolania podaného podľa § 421 CSP je riešenie právnych otázok, ktoré buď ešte neboli vyriešené, ktoré sú rozhodované rozdielne alebo pri ktorých sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe [m. m. I. ÚS 115/2020 (k tomu pozri aj ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1346.)]. Ústavný súd už judikoval, že „Zákonom ustanovený spôsob vymedzenia dovolacích dôvodov pre nesprávne právne posúdenie (§ 432 CSP), resp. pre existenciu väd zmätočnosti (§ 431 CSP) korešponduje s tým, že ide vo svojej podstate o rozdielne dovolacie dôvody, ktoré možno uplatniť pri rôznych namietaných pochybeniach popri sebe (I. ÚS 643/2017). Pokiaľ dovolateľ označí len jeden z nich, nemôže dovolací súd sám vykonať dovolací prieskum aj z hľadiska dôvodov prípustnosti dovolania zakladajúcich sťažovateľom neoznačený dovolací dôvod“ (uznesenie

ústavného súdu č. k. IV. ÚS 644/2021 zo 14. decembra 2021 zverejnené v ZNAU pod č. 113/2021).

73. Už uvádzaný záver o tom, že takýto spôsob posúdenia dovolania najvyšším súdom je nedôvodný a formalistický, preukazuje nepriamo aj vyjadrenie samotného dovolateľa (zúčastnená osoba), ktorý zdôraznil, že dovolaciu otázku formuloval v súvislosti s posudzovaním jednej z podmienok prípustnosti žaloby na obnovu konania (závažné dôsledky porušenia základných ľudských práv a slobôd neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením), pričom najvyšší súd „vo svojej podstate vyriešil v dovolaní nastolenú právnu otázku“, keď uviedol, že v danom prípade došlo k porušeniu procesných práv (nie hmotných) zaručených dohovorom, za ktorých porušenie bolo priznané aj primerané zadosťučinenie ESLP (bod 42 tohto nálezu).

74. Riešenie v dovolaní nastolenej právnej otázky, prihliadajúc na úvahy obsiahnuté v bode 72 tohto nálezu, prichádza do úvahy v zásade len v rámci dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, nie však v rámci dovolania podaného z dôvodu zmätočnosti. Pokiaľ tak najvyšší súd urobil a v dovolaní, ktoré vyhodnotil ako podané z dôvodu zmätočnosti, formuloval odpovede na právne otázky predložené dovolateľom, jeho postup ústavný súd nemôže odobriť ako ústavne konformný. Okrem už uvedeného postup najvyššieho súdu, ktorý v rámci namietanej vady zmätočnosti rieši nastolené právne otázky, resp. vyjadruje sa k právnemu posúdeniu veci, nereflektuje ani najvyšším súdom už judikovaný právny názor, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie veci nezakladá (nemôže zakladať) vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP [uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 1286/2015 z 20. decembra 2016 (R 24/2017)].

75. Zmyslom dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] je umožniť dovolateľom obrátiť sa na najvyšší súd s požiadavkou na vyslovenie právneho názoru k meritu veci v prípade, že právna otázka nebola v praxi dovolacieho súdu vyriešená. Takéto nazeranie na zmysel tohto ustanovenia má svoj racionálny základ, ktorý pramení v už spomínanom účele dovolania, a to umožňovať a vynucovať, aby najvyšší súd vlastným meritórnym rozhodovaním rozvíjal a zjednocoval judikatúru slovenských súdov, a tak naplnil princíp právnej istoty ako jeden zo základných pilierov právneho štátu (m. m. I. ÚS 115/2020). V konkrétnych okolnostiach veci preto najvyšší súd svojím postupom rovnako obišiel povinnosť, ktorú plní v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, a to rozvíjať judikatúru všeobecných súdov, a tým naplňať princíp právnej istoty a zároveň plniť v širšom kontexte celospoločenskú úlohu.

76. Berúc do úvahy čiastkové závery ústavného súdu obsiahnuté v bodoch 61 až 75 tohto nálezu, ústavný súd konštatuje, že aplikácia a výklad procesného kódexu najvyšším súdom sa pri posudzovaní dovolania zúčastnenej osoby natolko odchýlili od znenia príslušných ustanovení, že popreli ich účel a význam zásadným spôsobom. Postupom najvyššieho súdu došlo pri posudzovaní dovolacieho dôvodu dovolania podaného dovolateľom ku konaniu v rozpore s § 440 CSP (dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný), ako aj v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy. Arbitrárosť pri posudzovaní dovolacieho dôvodu dovolania zúčastnenej osoby zo strany najvyššieho súdu tak predstavuje zásah do práv sťažovateľky ako druhej strany v spore. Ústavný súd preto konštatuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

77. V súlade s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

78. Najvyšší súd je v súlade s § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

79. Napokon ústavný súd dodáva, že pokiaľ ide o skutočnosť, že v danej veci pristúpil ku kasácii kasácie, vychádzal z toho, že ústavná sťažnosť je na rozdiel od tradičných opravných prostriedkov skonštruovaná dodatočne, teda „zhora“, aby pokryla rozhodnutia a zásahy verejnej moci v ich celej šírke a rozmanitosti (II. ÚS 50/2015). Ak spočíva neústavnosť v kasačnom rozhodnutí, ktoré už neskôr nemožno procesne napadnúť, je potom dôvodné a nutné zrušiť aj kasačné rozhodnutie (m. m. III. ÚS 567/2021, IV. ÚS 273/2021).

80. Keďže ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil pre dôvodnosť sťažovateľkou uplatňovanej prvej námietky (posúdenie dovolacieho dôvodu), druhou námietkou, ktorou sťažovateľka odôvodňovala porušenie identických práv zaručených ústavou a dohovorom, sa už nemusel zaoberať [námietka nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu]. Napokon preskúmanie námietky nedostatočnosti odôvodnenia prípustnosti a dôvodnosti dovolacieho dôvodu zmätočnosti z dôvodu vyslovenia ústavnej neudržateľnosti postupu najvyššieho súdu pri samotnej identifikácii dovolacieho dôvodu, pre ktorý bolo dovolanie zúčastnenou osobou podané, stratilo svoje opodstatnenie.

81. Ústavný súd sa z už identifikovaného dôvodu nezaoberal ani vecnými námietkami týkajúcimi sa právneho posúdenia splnenia podmienok prípustnosti žaloby na obnovu konania vznesenými v ústavnej sťažnosti.

82. Keďže predmetom ústavného prieskumu neboli samotné právne závery prednesené v rámci vecného posúdenia žalobného návrhu (splnenie podmienok prípustnosti žaloby na obnovu konania), rozhodnutie ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti a vyslovenie porušenia práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu žiadnym spôsobom neprejudikuje prípadné rozhodnutie všeobecného súdu vo veci žalobného návrhu.

IV.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu:

83. Keďže ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, podľa názoru ústavného súdu sa pre sťažovateľku otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou majetkových práv sťažovateľky zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a to prostredníctvom nového rozhodnutia vo veci. Ústavný súd preto tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

84. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

85. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

86. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnym zástupcom.

87. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 616,38 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu najvyššieho súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 616,38 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VI.

88. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.